

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 579)

Türk Vatandaşlığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı ve İçişleri Komisyonu Raporu (1/815)

Not : Tasarı, Başkanlıkça Adalet ve İçişleri komisyonlarına havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

13.5.2004

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-777/2284

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 10.5.2004 tarihinde kararlaştırılan “Türk Vatandaşlığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı” ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GENEL GEREKÇE

403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesi; 403 sayılı Kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tâbi tutulacağı, ancak, Kanunun 33 ve 35 inci maddelerindeki hükümler saklı kalmak kaydıyla doğumla Türk vatandaşlığını kazanmış olup da sonradan Bakanlar Kurulundan çıkma izni almak suretiyle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişilerin ve bunların kanuni mirasçılarının, Türkiye Cumhuriyetinin millî güvenliği ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla ülkede ikâmet, seyahat, çalışma, miras, taşınır ve taşınmaz mal iktisabı ile ferağı gibi konularda Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam edecekleri hükümlerini amirdir.

Türkiye dışında yaşayan vatandaşlarımız, buldukları ülkelerde siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal açıdan daha etkin olabilmek için gayret göstermektedirler. Ancak, Almanya, Avusturya, Danimarka, Hollanda gibi vatandaşlarımızın yoğun olduğu ve çifte vatandaşlığı kabul etmeyen ülkelerde yaşayan vatandaşlarımız, söz konusu avantajlardan yararlanabilmek için buldukları ülke vatandaşlığına geçme durumunda kalmaktalar ve bunun için de zorunlu olarak Türk vatandaşlığından çıkma izni talep etmektedirler. Ancak, Avusturya ve Hollanda'da yaşayan vatandaşlarımız, Türk vatandaşlığından çıkma izin işlemleri neticelenmeden, buldukları ülkenin vatandaşlığını kazanmaktadırlar. Bunun yanında 2000 yılında Alman vatandaşlık mevzuatında yapılan değişiklikle, Almanya'da doğan çocuklara doğumla Alman vatandaşlığı verilmekte ve bu vatandaşlarımız 18-23 yaşları arasında Alman vatandaşlığını veya Türk vatandaşlığını tercih etmek durumunda kalmaktadırlar.

403 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinde geçen "Ancak, doğumla Türk Vatandaşlığını kazanmış olup da sonradan Bakanlar Kurulundan çıkma izni almak suretiyle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişiler ve bunların kanuni mirasçıları," hükmü nedeniyle maddede sayılan haklardan sadece çıkma izni almak suretiyle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişiler yararlanabilmekte, çıkma izni almadan başka bir devletin vatandaşlığını kazananlar ise daha sonra çıkma izni alsalar da sayılan haklardan yararlanamamaktadırlar.

Bunun yanında, Kanunun 29 uncu maddesinde söz konusu kişilere Türkiye'de tanınan haklar konusunda, uygulamadan kaynaklanan sorunlar ve kurumların taşra teşkilatlarının farklı yorumları nedeniyle tereddütler yaşanmaktadır.

Yapılan değişiklikle, vatandaşlarımız çıkma iznini almadan diğer ülkenin vatandaşlığını kazanmışsa maddede sayılan haklardan yararlanabilecektir.

Ayrıca Kanunun 29 uncu maddesindeki "ülkede ikamet, seyahat, çalışma, miras, taşınır ve taşınmaz mal iktisabı ile ferağı gibi konularda Türk Vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler" hükmü, "Türkiye Cumhuriyetinin milli güvenliğine ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü ve seçme-seçilme, kamu görevlerine girme ve muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları" istisnaları sayıldıktan sonra "sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler" şeklinde değiştirilerek, söz konusu haklar genişletilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Madde ile 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesi yeniden düzenlenmektedir. Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almadan başka bir devletin vatandaşlığını kazananların maddede sayılan haklardan yararlanabilmeleri için düzenleme yapılmıştır.

Ayrıca Kanunun 29 uncu maddesindeki "ülkede ikamet, seyahat, çalışma, miras, taşınır ve taşınmaz mal iktisabı ile ferağı gibi konularda Türk Vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler" hükmü, "Türkiye Cumhuriyetinin milli güvenliğine ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü ve seçme-seçilme, kamu görevlerine girme ve muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları" istisnaları sayıldıktan sonra "sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler" şeklinde değiştirilerek, söz konusu haklar genişletilmektedir.

Maddede Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin, kayıp tarihinden itibaren yabancı muamelesine tâbi tutulacağına ilişkin genel hüküm aynen korunmaktadır. Bu hükme göre Türk vatandaşlığını çıkma izni dışındaki yollardan biriyle kaybeden kişiler yabancı muamelesine tâbi tutulacaktır.

Türk Vatandaşlığı Kanununda yer alan ve vatandaşlığa alınma kararının kapsamlı iptalini düzenleyen 33 üncü madde ile Türk vatandaşlığından çıkarılan kişilerin durumunu düzenleyen 35 inci madde hükümleri saklı tutulmuştur.

Madde 2. - Yürürlük maddesidir.

Madde 3. - Yürütme maddesidir.

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

10.6.2004

Esas No. : 1/815

Karar No. : 68

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca, 13.5.2004 tarihinde Başkanlığınıza sunulan, "Türk Vatandaşlığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı", Başkanlığınızca, 21.5.2004 tarihinde esas Komisyon olarak Komisyonumuza; tali komisyon olarak da Adalet Komisyonuna havale edilmiş ve Komisyonumuz, 9.6.2004 tarihli otuzdördüncü toplantısında, İçişleri, Dışişleri ve Adalet bakanlıkları temsilcilerinin de katılımıyla Tasarırı inceleyip görüşmüştür.

Tasarı ile üç temel değişiklik öngörülmektedir:

1. 403 sayılı Kanunun 29 uncu maddesindeki "sonradan" sözcüğü madde metninden çıkarılmakta ve çıkma izni almadan, yabancı devlet vatandaşlığını kazananların, bu yabancı devlet vatandaşlığını kazandıktan sonra çıkma izni almaları halinde de maddede belirtilen haklardan yararlanmaları öngörülmektedir. Diğer bir ifadeyle yurt dışındaki vatandaşlarımızın, yabancı devlet vatandaşlığını kazanmaları halinde ülkemizde de çeşitli haklardan yararlanmaları, bakanlar kurulundan çıkma izni almış olmalarına bağlanmakta, bu iznin alınma zamanı konusundaki sınırlama kaldırılmaktadır.

2. Bu tür kişilerin ülkemizde yararlanacakları hakları saymak yerine, yararlanamayacakları haklar sayılmıştır. Böylece hem uygulamadaki tereddütler giderilmiş, hem de kapsamdaki haklar genişletilmiştir.

3. Bu haklardan yararlanacak kişiler, yukarıda belirtilen kişilerle bunların kanuni mirasçıları değil, sadece, bu kişilerle bunların çıkma belgesinde kayıtlı olmayan reşit çocukları olarak sınırlandırılmıştır. Böylece ilgilinin tüm kanuni mirasçılarının haksız yere bu haklardan yararlanmasının önüne geçilmiştir.

Tasarının gerekçesinin beşinci paragrafında, "Yapılan değişikliklerle, vatandaşlarımız çıkma izni almadan diğer ülkenin vatandaşlığını kazanmışsa maddede sayılan haklardan yararlanabilecekler." cümlesi yer almaktadır. Gerçekten de vatandaşlarımız çıkma izni almadan da bu haklardan yararlanabilecektir. Ancak bu hakları elde etmek için yabancı ülke vatandaşlığının kazanılmasından sonra vatandaşlıktan çıkma gerekmektedir. Dolayısıyla sözkonusu cümlelerin, "Yapılan değişikliklerle, vatandaşlarımız çıkma izni almadan da diğer ülkenin vatandaşlığını kazanmışsa, sonradan çıkma izni alınması koşuluyla, maddede sayılan haklardan yararlanabilecektir." biçiminde anlaşılması gerekir.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmeler sırasında, hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda;

- Yapılacak kanun değişikliği ile yaşanmakta olan bir sıkıntının giderileceği,
- Yurt dışında yaşayan ve çalışan vatandaşlarımızın sosyal, ekonomik ve siyasi haklar nedeniyle buldukları ülke vatandaşlığına geçtikleri,
- Ancak ülkemizdeki hak ve çıkarları nedeniyle Türk Vatandaşlığını da bırakmak istemedikleri,
- Çifte vatandaşlığı kabul etmeyen ülkelerin bu durumu tespit ettiklerinde bu durumdakileri kendi vatandaşlıklarından çıkarma yoluna gittikleri,
- Kanun Tasarısı ile bu sıkıntının giderilmeye çalışıldığı,
- Tasarıdaki değişikliğin çok sayıda Türk Vatandaşının yaşadığı yabancı ülkelerde ve özellikle Almanya'da vatandaşlarımız tarafından dikkatle izlendiği,
- Kanun Tasarısının kapsamının askerlik yapmama, seçme ve seçilme hakkı tanımama, kamu görevine seçilememe, araç ve ev eşyası ithali yapamama gibi menfi istisnalar sayılarak genişletildiği,
- Yabancı ülke vatandaşlığında çıkma izni alarak vatandaşlıktan çıkanların yurda kesin dönüş yapmaları halinde yeniden Türk Vatandaşlığına alınmalarının mümkün olduğu,
- Eskiden Bakanlar Kurulu onayına bağlı olan bu işlemin yapılan yeni düzenlemeyle İçişleri Bakanlığının onayına bırakıldığı,

Belirtilmiştir.

Tasarının tümü üzerinde yapılan bu görüşmelerden sonra, Tasarının tümü benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Tasarının 1 inci maddesi üzerinde yapılan görüşmeler sırasında,

• Madde gerekçesinde, "Kanunun 29 uncu maddesinde söz konusu kişilere Türkiye'de tanınan haklar konusunda, uygulamadan kaynaklanan sorunlar ve kurumların taşra teşkilatlarının farklı yorumları nedeniyle tereddütler yaşanmaktadır." ifadesinin bulunduğu; Kanun değişikliği yerine bir genelge ile bu durumun düzeltilmesinin mümkün olup olmayacağı,

• Söz konusu maddede, 4112 sayılı Kanunla 1999 yılında yapılan değişiklikte bu sorunun neden giderilmediği,

Soruları sorulmuştur.

- Cevaben yapılan açıklamalarda,
 - Kurumların taşra teşkilatlarının hepsinin aynı bakanlığa bağlı olmayıp itirazlarının kanun metnine yönelik olduğu; örneğin Tapu Müdürlüğünün işlem yaparken kanunda yeteri derecede açık bir ifade aradığı ve Tasarıyla bu açıklığın sağlanmış olduğu,
 - Vatandaşlık Kanununda 1999 yılında yapılan değişikliğin ardından Alman vatandaşlık mevzuatında 2000 yılında değişiklik yapıldığı ve bu nedenle söz konusu Kanun Tasarısının hazırlandığı,
- Belirtilmiştir.

Tasarının 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Tevfik Ziyaeddin Akbulut</i>	<i>Ali Sezal</i>	<i>Şükrü Önder</i>
Tekirdağ	Kahramanmaraş	Yalova
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Küçükaydın</i>	<i>Şevket Gürsoy</i>	<i>Şevket Orhan</i>
Adana	Adıyaman	Bursa
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Yüksel Kavuştu</i>	<i>Mehmet Sait Armağan</i>	<i>Sıdıka Sarıbekir</i>
Çorum	Isparta	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Nusret Bayraktar</i>	<i>Hakkı Ülkü</i>	<i>Mehmet S. Kesimoğlu</i>
İstanbul	İzmir	Kırklareli
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Sefa Sirmen</i>	<i>Ali Oksal</i>	<i>Abdullah Veli Seyda</i>
Kocaeli	Mersin	Şırnak
Üye	Üye	Üye
<i>Şevket Arz</i>	<i>Mehmet Kartal</i>	<i>Mehmet Erdemir</i>
Trabzon	Van	Yozgat

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN
KANUN TASARISI**

MADDE 1. - 11.2.1964 tarihli ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 29. - Bu Kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tâbi tutulur. Ancak doğumla Türk vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığından vatandaşlıktan çıkma izni alanlar ve bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocukları; Türkiye Cumhuriyetinin milli güvenliğine ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü ve seçme-seçilme, kamu görevlerine girme ve muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Kanunun 33 ve 35 inci madde hükümleri saklıdır.”

MADDE 2. - Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.

A. Gül

Devlet Bakanı

B. Atalay

Devlet Bakanı

G. Akşit

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Millî Eğitim Bakanı

H. Çelik

Ulaştırma Bakanı V.

K. Unakıtan

Sanayi ve Ticaret Bakanı

A. Coşkun

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Şener

Devlet Bakanı

A. Babacan

Devlet Bakanı

K. Tüzmen

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Z. Ergezen

Tarım ve Köy İşleri Bakanı V.

M. H. Güler

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Çevre ve Orman Bakanı

O. Pepe

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

M. A. Şahin

Devlet Bakanı V.

B. Atalay

Adalet Bakanı

C. Çiçek

Maliye Bakanı

K. Unakıtan

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

M. Başesgioğlu

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Mumcu

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN
KANUN TASARISI**

MADDE 1. - Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. - Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. - Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.